

Overweging voor derde zondag van de advent jaar A

11 december 2016 – Dominicuskerk Oog in Al

Gelezen: Jesaja 35,1-6.10; Psalm 146,7-10;
Jacobus 5,7-10; Matteüs 11,2-11.

1.

Wat zochten jullie daar toch, wat dacht je daar nou toch te gaan zien? Jezus vraagt het zonder terughoudendheid aan de mensen die zich om hem heen verzameld hebben, maar ik zou het graag met dezelfde vrijmoedigheid willen vragen aan de mensen met wie wij onze bussen en treinen, onze straten en wegen, onze wereld delen. Wat zochten jullie daar, bij die urenlange *rallies* van Donald Trump waarbij hij je ik weet niet wat allemaal beloofde en nog voor habbekrats bovendien. Wat dachten jullie te doen toen jullie je door Geert Wilders lieten meeslepen en massaal 'minder, minder, minder' schreeuwden. Wat willen jullie met dat eindeloze gescheld op internet, waar mensen elkaar belachelijk maken en met de dood bedreigen. Of – heel ander geval – wat bedoelen mensen nu eigenlijk als ze invullen in de God in Nederland-enquêtes dat zij wel spiritueel zijn, maar niet religieus? En hoe komt het toch dat we met ons allen doen alsof we dergelijke bedoelingen kenden, alsof wij weten wat het betekent als jonge moslims een hoofddoek gaan dragen of hun baard laten groeien.

Jezus noemt Johannes de Doper een profeet en wie naar hem ging luisteren en kijken, die ging luisteren en kijken naar een profeet. Wie hij is en wat hij zegt, dat kondigt de toekomst aan, nieuwe, werkelijk nieuwe toekomst. Vorige week hebben we de beschrijving van het optreden van Johannes de Doper kunnen horen. Daarbij verwijst de evangelist Matteüs naar de profeet Jesaja, waar geschreven staat: 'Bereid voor de Ene een weg in de woestijn, in het dorre land, een rechte baan voor onze God' (Jes. 43,3). En in de lezing van vandaag citeert Jezus om Johannes te karakteriseren de profeet Maleachi. Daar staat: 'Zie, Ik zend mijn bode om voor Mij uit de weg te banen' ietsje verderop heet het bij de dezelfde profeet: 'Hij is als het vuur van de smelter, als het loog van de blekers'; 'wie verdraagt de dag van zijn komst? Wie blijft er staande, als Hij verschijnt?' (Mal. 3,1-2).

En daar zit hem de pijn, want het lijkt dat niet degene waar Johannes zich tegen richtte, maar het lijkt veeleer *Johannes* die is omgevallen: op het moment waarop plaatsvindt wat in het evangelie van vandaag wordt verteld, is Johannes de Doper in de gevangenis opgesloten en hij zal daar niet levend uitkomen. Betekent dit niet dat *hij* wordt uitgebleekt als een vlek, dat *hij* wordt weggebrand als een verontreiniging en wordt zo niet het pad rechtgemaakt voor de voortgaande heerschappij van heersers als Herodes: de opportunisten die niet kijken op een mensenleven en alles doen met het oog op het behoud van hun macht? En stevent Jezus niet af op hetzelfde lot? Al die mensen die ooit naar hem toekwamen, wat heeft het betekend? Hij heeft bekering gepreekt en mensen hebben deze bekering bezegeld door zich te laten dopen, maar wat heeft het uiteindelijk uitgehaald? In hoeverre ben jij werkelijk groter dan ik en lukt jou wat mij niet gelukt is, dat vraagt Johannes aan Jezus.

2.

Ik kondig de komst van God niet aan, is het antwoord van Jezus. Ik ben de teken en het instrument van de komst van God. Waar jij je richtte op het vrijmaken van de weg waarlangs God kan komen daar laat ik zien dat hoe gebrekkig de weg misschien ook is, God hem gebruikt om te komen. Het is niet door de bekering die Johannes preekte dat Gods heerschappij aanbreekt. Bekering tot het goede en afkeer van het kwade vergroten de ruimte voor Gods heerschappij, maar wat er in die ruimte aanbreekt gaat elke bekering ver te boven en te buiten. Hoe wij ook ons best doen, wij kunnen met al onze goede wil er niet voor zorgen dat het visioen van Jesaja dat in de eerste lezing klonk, zich inderdaad realiseert. Wij kunnen ophouden mensen kreupel te maken en misschien voorkomen dat ziekte of armoede hen verlamt, maar wij kunnen er niet voor zorgen

dat zij gaan springen als herten. Wij kunnen ons erop richten het licht niet te verduisteren en de taal niet te vervalsen, maar het ligt niet in onze macht dat mensen echt gaan zien en echt gaan horen en dat verstomde tongen uitbarsten in bevrijd en bevrijdend gejubel. Hier wijst die raadselachtige slotzin van het evangelie van vandaag op: er is onder degenen die de noodzaak verkondigen zich te openen voor de komst van Gods heerschappij, niemand die groter dan Johannes de Doper. Maar de kleinste in het rijk der hemelen, iedereen die leeft van de heerschappij van God zoals die zich werkelijk manifesteert, die is groter dan Johannes. Moed houden is van fundamenteel belang, maar als de situatie aanbreekt met het oog waarop je moed heb t gehouden, dan steekt de periode van het moed houden daar maar schraal bij af.

'De wan heeft Hij al in zijn hand', heeft Johannes de Doper gezegd toen hij Jezus aankondigde, 'en Hij zal zijn dorsvloer opruimen; zijn graan zal Hij verzamelen in zijn schuur, maar het kaf verbranden in onblusbaar vuur' (Mt. 3,12). Waar is die wan van jou nu, vraagt Hij aan Jezus, waar is dat vuur? Of heb ik mij vergist en ben jij toch niet die ik dacht dat je was? Dat vuur moet je niet bij niet bij mij zoeken, zegt Jezus, niet bij de wijze waarop ik tegen de mensen tekeer ga, niet in de mate waarop ik erin slaag ze te dwingen te doen wat ze in mijn visie zouden moeten doen. Het gaat er niet om dat ik slaag waar jij gefaald hebt. Het vuur waar het om gaat brandt in de ongeziene en ongehoorde nieuwe toekomst die zich in mijn omgeving opent en waar mensen zich daarin invoegen. Die wan, dat manifesteert zich waar de vele uiteenlopende vormen van sterven en dood worden opengeboken en verjaagd en waar mensen daaruit opstaan. Je verwachting was niet zozeer te groot, ze was te klein, teveel gesneden op jouw de maat van het voorstelbare.

3.

En vervolgens keert Jezus zich dan naar de mensen in zijn omgeving. Wat zochten jullie in hem, in Johannes de Doper – en wat zoeken jullie in mij? Toch niet iemand die met alle winden meewaait, en ook niet iemand die het gemaakt heeft in deze wereld, die weet hoe hij zich moet gedragen en waar iedereen naar opkijkt. Jullie hebben niet voor niets de woestijn opgezocht, het land dat buiten de grens van de beschaving ligt, om daar iets ongehoords te horen. Jullie hebben laten zien niet beperkt te willen worden tot de mogelijkheden die als logisch en redelijk gelden, dat je niet kunt leven binnen de perspectieven die je geboden worden. De rol die jullie te spelen krijgen is blijkbaar niet de rol die jullie denken te moeten of te kunnen spelen. Kortom, jullie gingen naar iemand waarvan jullie dachten dat hij iets nieuws aankondigde in het klaarblijkelijke besef dat er iets nieuws nodig is.

Zoals de Trumpkiezers geen politiek willen *as usual*, zoals de bewonderaars van Wilders geen bestuur van pappen en nathouden willen, van ingrijpen wanneer het niet anders kan maar voor de rest mensen het zelf maar laat uitzoeken. Wij willen geen religie die ons koud laat, die ons dingen oplegt in plaats van ons te bevrijden en te herscheppen. Welnu, zegt Jezus in het evangelie van vandaag, hier, waar ik ben, daar is dat radicaal nieuwe. Wat iedereen onmogelijk acht, dat gebeurt hier: kun je het zien? Kun je geloven dat dit het begin is van waachtig nieuw leven, kun je geloven dat hier Gods nabijheid aan het licht komt die het laatste woord heeft, wat er ook gebeurt?

Want Johannes de Doper kreeg gelijk, met de bezorgdheid die je in zijn woorden zou kunnen horen: Jezus zou net als hij terzijde geschoven worden, te kijk gehangen als een *quantité négligeable*, afgevoerd naar de vuilnishoop van de geschiedenis. 'Anderen heeft Hij gered, zichzelf kan Hij niet redden', zou er bij deze gelegenheid vol spot klinken. 'Hij is toch de koning van Israël, laat Hij dan nu van het kruis afkomen en wij zullen in Hem geloven' (Mt. 27,42). Bent Jij het die komt, of hebben we een ander te verwachten? Krachtiger? Dwingender? Neen, het gaat om deze! Deze, die elk uitzicht verliest en uitschreeuwt: 'God, mijn God, waarom hebt Jij mij in de steek gelaten' (Mt. 27,42), voordat Hij anderen opnieuw uitzicht geeft en hen zegt dat zij nergens bang voor hoeven te zijn, omdat waar zij ook gaan, Hij met hen zal zijn tot aan de

voleinding van de wereld (Mt 28,20). Het gaat om deze die zo kreupel gemaakt was dat zijn beulen een willekeurige voorbijganger moesten dwingen om zijn kruis te dragen (Mt. 27,32), voordat Hij getuigen kan dat hem alle macht is gegeven, in de hemel en op de aarde (Mt. 28,18). Het gaat om deze, 'man van smarten, met ziekte vertrouwd, [...] geminacht en als niet de moeite waard beschouwd' (Jes. 53,3), voordat Hij verschijnt als Mensenzoon, 'bekleed met... heerlijkheid en rondom Hem alle engelen'(Mt. 25,31). Het gaat om deze, die met een alles doorsnijdende kreet sterft, voordat Hij tot leven wordt gewekt (Mt. 28,6). 'Jullie kent de liefde die onze Heer Jezus Christus aan jullie heeft betoond', schrijft de apostel Paulus. 'Omwille van jullie is Hij arm geworden, terwijl Hij rijk was, opdat jullie rijk zouden worden door zijn armoede (2 Kor 8,9).

Blinden zien weer, kreupelen lopen, melaatsen worden rein en doven horen, doden staan op en aan armen wordt de goede boodschap verkondigd. Hij heeft het allemaal belichaamd, Hij gaat ons in al deze dingen voor zodat wij hem kunnen volgen. Op hem wachten wij – vol vertrouwen. vol vreugde. --- Dat het zo mag zijn.

Erik Borgman